

Maatilan luonnon monimuotoisuus -suunnitelma

Käy tämän suunnitelman avulla läpi tilan nykytilanne, mahdollisuudet ja haasteet sekä viljelijän omat mielenkiinnon kohteet luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja toimenpiteisiin. Näin sinun on helpompi tehdä tilalle kattava ja viljelijän kiinnostuksen kohteet huomioiva suunnitelma.

[Kerää esitiedot puhelimitse tai sähköpostilla](#)

Kysy viljelijältä perustietoja tilasta ja hänen haaveistaan ja tavoitteistaan. Tämän pohjalta tiedät, mitä tietoja sinun tulee perustietojen lisäksi selvittää tilasta. Kysy myös, haluaako viljelijä kokonaisvaltaisesti tietoa tilan luonnon monimuotoisuudesta ja sen edistämismahdollisuuksista vai haluaako viljelijä pääasiassa maksimoida tuet monimuotoisuustoimenpiteitä hyödyntäen.

Selvitä perustiedot tilasta:

- Tilan nimi ja viljelijä(t)
- Tuotantosuunta
- Maatalousmaan pinta-ala (pellot, luonnonlaitumet, yms.)
- Lohkojen lukumäärä
- Vuokrapeltojen osuus
- Tilalla viljeltävät kasvit, osuus peltoalasta sekä mahdolliset viljelykierrot
- Tilalla kasvatettavat laiduntavat eläimet ja niiden määrä

[Selvitä viljelijän mielenkiinnon kohteet maatalousluonnon monimuotoisuuteen](#)

Kysy viljelijältä tarkemmin hänen mielenkiinnon kohteistaan. Tämä kasvattaa viljelijän sitoutumista toimenpiteiden tekoon. Voit kysyä nämä tiedot viljelijältä myös tilakäynnin yhteydessä.

Kysy viljelijältä, mitkä seuraavista asioista kiinnostavat häntä:

- Niittymäisten nurmipeltojen ylläpitäminen
- Monilajiset nurmet
- Saneerauskasvit
- Viherlannoitusnurmet
- Maisemanhoito pelloilla
 - esimerkiksi maisemapellot, monimuotoisuuskaistat, petopenkat, tuulensuojakujanteet
- Maisemanhoito peltojen ulkopuolisilla alueilla
 - esimerkiksi peltojen reunavyöhykkeet
- Maatalousympäristön linnut
- Pölyttäjät
- Muut hyötyhyönteiset
- Laidunnus pellolla
- Laidunnus peltojen ulkopuolisella alueella
- Alkuperäisrotujen kasvattaminen
- Riistanhoito kuivalla maalla
- Riistanhoito kosteikkoympäristössä

- Maaperän hoito, pellon kasvukunto
- Hiilen varastoiminen peltomaahan
 - esimerkiksi alus- ja kerääjäkasvit
- Vesiensuojelu
- Kosteikon perustaminen ja hoito
- Kasvinsuojelu ilman kemiallisia torjunta-aineita
- Maatilamatkailu ja muu virkistyskäyttö

Tee tilakäynti

Perehdy jo ennakkoon esimerkiksi Vipussa maatalan karttoihin, etenkin ilmakuviin. Muodosta karttojen avulla ennakkonäkemyksesi maastotarkistusta vaativista alueista, ja merkkää ne alustavasti kartoille. Tällaisia kohteita voivat olla esimerkiksi viljelijän omistuksessa olevan pellon ja metsän välinen reunavyöhyke, omien tai vuokrapeltojen metsäsaarekkeet, purot ja valtaojat, hankalan muotoiset pellon reunat tai lohkot sekä mahdolliset inventoidut perinnebiotooppialueet. Ennakkotarkastelun avulla voit yleensä myös rajata pois huomattavan osan maatalan peruslohkoista tai sellaisista alueista, jotka eivät todennäköisesti vaadi lähempää tarkastelua. Tämä tehostaa käyntiä tilalla, jotta aikaa jää tärkeimpien kohteiden tarkasteluun ja keskusteluihin viljelijän kanssa.

Jos ehdit, tarkasta Paikkatietoikkunasta tai Vipusta, jos alueella on tunnistettu mahdollisia erityisiä luontoarvoja. Erityisesti historialliset ilmakuvat voivat auttaa tunnistamaan alueelta esimerkiksi vanhoja laitumia.

Huomioi, että eri elinympäristöjen luontoarvojen arviointi on pyrittävä suhteuttamaan maantieteellisiin ja alueellisiin olosuhteisiin. Eliömaantieteellisen alueen vaikutus tulee siis ottaa huomioon; etenkin Pohjois-Pohjanmaalla lajimäärät ovat aina niukempia kuin vaikkapa Uudellamaalla. Näin ollen esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla paikallisesti merkittävää arvoa voi olla "vaatimattomammillakin" luontokohteilla.

Kirjaa muutaman virkkeen kuvauksia itsellesi muistiin tilalta ja sen maastokohteista. Kirjaa ylös myös viljelijän ajatuksia ja huomiota tilasta maastokäynnin aikana.

Muista keskustella myös alla olevista asioista:

- Millaiset viljelijän mahdollisuudet ja resurssit ovat?
- Onko tilalla laiduntavia eläimiä?
- Onko tilalle saatavissa laiduntavia eläimiä?
- Onko tilalla niittokone tai mahdollisuus hyödyntää urakoitsijaa?
- Onko tilalla piensiemmenten kylvöön soveltuva kylvökone/laitte?
- Millaisia muita koneita ja laitteistoa tilalla on?
- Minkä verran viljelijä voi käyttää työaikaansa luonnon monimuotoisuutta edistävään työhön?
- Onko viljelijällä mahdollisuutta investoida luonnon monimuotoisuutta edistäviin toimenpiteisiin?

[Pyydä oikeudet Vipuun ja tarkastele tilaa](#)

Voit esimerkiksi printata Vipusta itsellesi kartat, joilta ilmenee maatalan kaikkien peruslohkojen rajaukset, omat ja vuokralle otetut eriteltyinä. Karttoja kannattaa tulostaa useampiakin per tila, jos tila on suuri tai sen maat ovat muuten hajallaan.

Kartoilla kannattaa näkyä seuraavat tiedot:

- Viljelijän omistamat sekä vuokraamat peruslohkot
- Tilakeskuksen sijainti
- Kiinteistöjen rajaviivat
- Luonnonlaitumet, metsälaitumet, monivuotiset nurmet jne. peruslohkot

Jos mahdollista, perehtymällä tilaan etukäteen voit helpottaa ja sujuvoittaa tilakäyntiä. Kartoilta huomaat nopeasti potentiaalisesti arvokkaat alueet, joilla todennäköisesti kannattaa myös tilavierailun yhteydessä käydä.

Kiinteistörajoista voidaan yhdessä peruslohkojen hallintastatuksen (oma/vuokrattuna) avulla yleensä päätellä peruslohkoon rajautuvien metsien tms. omistaja. Tämä on tärkeää, sillä esimerkiksi avoimet tai puoliavoimet metsänreunat tai hylätyt niitty- tai joutomaalaidut, eli arvokkaat alueet, sijaitsevat varsinaisen maatalousmaan ulkopuolella. Jos viljelijän omistama pelto rajautuu samaa kiinteistöä olevaan metsään, on myös metsä (ja metsänreuna) hänen maataan.

Vuokrattukin peltolohko kannattaa huomioida, erityisesti, jos lohkolla on merkittäviä luontoarvoja eli se on joko luonnonlaidunta tai monilajiseksi kehittyntä viherkesantoa. Vuokrattuihin peruslohkoihin rajautuvia metsänreunoja ei kannata huomioida, sillä ne eivät ole kyseisen viljelijän hallinnassa.

[Selvitä tarkemmat tiedot tilasta](#)

- Yleisimmät maalajit (kunkin osuus suunnilleen prosentteina)
- Erityiset luontoarvot (esim. harvinaiset lajit ja luontotyytit, nykyiset ja entiset luonnonlaitumet)
- Vesistöalueen nimi ja pintavesien ekologinen tila
- Pohjavesialueella sijaitsevien lohkojen lukumäärä ja pinta-ala
- Natura-alueisiin ja muihin luonnonsuojelualueisiin rajoittuvien lohkojen lukumäärä ja pinta-ala
- Turvemaidella sijaitsevien lohkojen lukumäärä ja pinta-ala
- Tierasitteet, sähkölinjat yms.

[Tunnista ja suunnittele toimenpiteitä](#)

Kun sinulla on koossa tarvittavat tiedot tilasta, voit aloittaa toimenpiteiden tarkemman suunnittelun. Alla oleva taulukko auttaa sinua tunnistamaan erilaisia peltosten ja niiden ulkopuolisten alueiden ominaisuuksia ja suunnittelemaan kohdennettuja toimenpiteitä tarkemmin.

Alueen ominaisuus	Alueen nimi / peltolohkon nimi ja numero	Mahdollinen sopiva toimenpide
Suuri yhtenäinen peltoaukea, vähän pientareita ja vesialueita, yhtä kasvia		
Tasainen, tulvaherkkä peltolohko		
Vettynyt tai märkä pelto		
Peltolohko rajoittuu vesistöön tai valtaojaan		
Valtaoja virtaa monien lohkojen läpi		
Pitkäaikainen suojavyyhykenurmi		
Huono maan rakenne, tiivistynyt pelto		
Pieni ja/tai huonon muotoinen peltolohko		
Puustoiset ja avoimet saarekkeet, puoliavoimet metsänreunat		
Heinittyneet harvapuustoiset alueet		
Niittymäisiä nurmipeltoja tai alueita		
Pelto sijaitsee riistaeläinten reittien tai oleskelu- ja ruokailualueiden lähellä		
Kapeat piennaralueet		
Paljon piennaralueita		
Hyönteispölytteisiä kasveja viljelyssä		
Alueita, joille vieraslajit ovat levinneet		
Lohkot ja alueet, jotka ovat maisemallisesti merkittäviä		
Alueella on vanha lato tai kiviaita tai vanha maisemapuu		
Silmämääräisesti monimuotoinen alue (kasvaa runsaasti niittyjen kasvillisuutta, näkyy runsaasti hyönteisiä tai lintuja ja on lahoppuustoa (poislukien rehevyyttä indikoivat kasvilajit))		
Luontainen kosteikko / savikuoppa		
Nykyinen tai aiemmin käytössä ollut laidunmaa		

Valitse sopivat tuet ja rahoitukset

Alla on tiivistelmät erilaisista tuista ja rahoituksista, joiden avulla viljelijä voi edistää luonnon monimuotoisuutta tilallaan.

Ehdollisuus

Ehdollisuus tarkoittaa perusvaatimuksia, joiden noudattaminen on viljelijätukien ehtona. Ehdollisuuden vaatimukset muodostavat perustason, joiden noudattamisesta et saa erikseen tukea. Tukea myönnetään vain toiminnasta, joka ylittää ehdollisuuden vaatimukset. Ehdollisuuteen kuuluu aiempaa enemmän ympäristö- ja ilmastotavoitteita edistäviä vaatimuksia.

Ekojärjestelmätuki

Ekojärjestelmätuen avulla pyritään hillitsemään ilmastonmuutosta ja sopeutumaan muutokseen, edistämään luonnonvarojen tehokasta hoitoa sekä suojelemaan luonnon monimuotoisuutta. Tukea maksetaan talviaikaisesta kasvipeitteisyydestä sekä luonnonhoitonurmien, viherlannoitusnurmien ja monimuotoisuuskasvien viljelystä koko maassa. Ekojärjestelmätuki on vuosittain haettava pinta-alatuki.

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus

Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus edistää luonnon monimuotoisuutta ja maiseman hoitoa. Sopimus on 5-vuotinen ympäristösopimus. Sopimuksen kohde voi olla perinnebiotooppi tai luonnonlaidun, joka on pellon ulkopuolista aluetta. Sopimuksen vähimmäispinta-ala on 0,3 hehtaaria. Sopimuksen avulla säilytetään tai edistetään tavanomaista arvokkaampia luonto- tai maisema-arvoja.

Sopimukseen kuuluvaa aluetta hoidetaan ja kunnostetaan erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti. Hoidon pitää edistää maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman kunnostamista, säilyttämistä tai edistämistä.

Sopimus voidaan tehdä laiduntamalla tai niittämällä hoidettavasta

- inventoidusta perinnebiotoopista
- muusta luonnonlaitumesta
- luontoarvoiltaan monimuotoisesta tai maisemaltaan merkittävästä peltojen reuna-alueesta, pellon ja tien tai pellon ja vesistön välisestä reuna-alueesta
- peltoalueiden metsäsaarekkeesta, maatalousympäristön uhanalaisen lajiston säilymistä edistävästä kohteesta
- maatalousympäristön muinaismuistokohteesta
- pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvästä maaseudun kulttuuriperinnön hoitokohteesta.

Ympäristökorvaus

Ympäristökorvaus on maatalouden ympäristökuormituksen vähentämiseen tähtäävä tuki. Ympäristökorvaus perustuu viisivuotiseen ympäristösitoumukseen, joka sisältää tilakohtaisia ja lohkoakohtaisia toimenpiteitä. Kun viljelijä sitoutuu noudattamaan ympäristökuormitusta

vähentäviä ehtoja ja toimenpiteitä, ympäristökorvaus tasaa toimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia ja mahdollisia tulonmenetyksiä.

Ympäristökorvauksen pakollisia toimenpiteitä ovat viljavuustutkimuksen teettäminen, lohkokohtaisten muistiinpanojen pitäminen ja ilmasto- ja ympäristösuunnitelman teko tilalle.

Näiden lisäksi viljelijän on valittava vuosittain kaksi seuraavista valinnaisista toimenpiteistä:

- ilmasto- ympäristökoulutus
- monivuotiset monimuotoisuuskaistat
- maaperän seuranta
- orgaaniset ravinteet
- pölyttäjien ravintokasvit
- täsmäviljelymenetelmät
- kasvintuhoojien ja kasvitautien seuranta- ja tunnistusovellukset

Ei-tuotannollinen investointi

Ei-tuotannollisten investointien tukea voi saada:

- kosteikkoihin, joita ovat pysyvästi veden osittain peittämät alueet, jotka toimivat kiintoaineksen ja ravinteiden pidättäjänä, eliöstön elinympäristönä tai viljelymaiseman monipuolistajana
- kaksitasouomiin, joita ovat ojat tai virtavesistöt, joissa alivesiuomaa reunustaa toiselle tai molemmille puolille perustettu tulvatasanne
- turvepeltojen muuttamiseen kosteikoksi tai suon kaltaiseksi alueeksi. Turvepeltoja ovat pellot, joiden muokkauskerroksen orgaanisen aineksen pitoisuus on vähintään 40 prosenttia.

Maatalouden investointituki

Maatalouden investointitukea voi hakea esimerkiksi navetan, sikalan tai kasvihuoneen rakentamiskustannuksiin, salaojitukseen ja yhteisiin ojitusinvestointeihin tai esimerkiksi korjauksiin, jotka parantavat eläinten hyvinvointia tai ympäristön tilaa. Suosituttuja investointikohteita ovat olleet muun muassa salaojitukset, multaimet, separointi ja automaattiohjauslaitteistot. Myös maatalan energiainvestointeihin, kuten aurinkopaneelien tai led-valaistuksen hankkimiseen, voidaan myöntää investointitukea.

Viljelijäryhmähankkeet

Yhteistyöhankkeessa ryhmä viljelijöitä kehittää toimintaansa sekä yhteisillä kehittämistoimenpiteillä että tarvittaessa maatilakohtaisesti. Tavoitteena voi olla esimerkiksi työnteon ja tuotannollisen yhteistyön kehittäminen.

Yhteistyö parantaa viljelijöiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia ja mielekkäitä tapoja toteuttaa ympäristöhoitotoimia. Viljelijät voivat saada yhteistyöstä kustannushyötyjä, tietoa uusista innovaatioista ja uusia tietoja ja taitoja. Yhteistyön avulla parannetaan myös viljelijöiden jaksamista, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Ota talteen konkarineuvojan vinkit

Suunnittelussa ja viljelijän motivoimisessa suunnitelman toteuttamiseen voi mennä moni asia pieleen. Lue alta konkarineuvojan vinkit, miten välttää sudenkuopat suunnitteluvaiheessa!

1. Jos viljelijä ei selkeästi ole kiinnostunut luonnon monimuotoisuudesta, voit kertoa siitä kuitenkin hyvien esimerkkien kautta. Näin aiheen hyödyt tulevat viljelijälle tutummaksi.
2. Aiheeseen kriittisesti suhtautuvan viljelijän kanssa luonnon monimuotoisuus kannattaa ottaa esille luonteovissa paikoissa, kuten maastossa.
3. Osoita toimien kannattavuus tai vaikuttavuus kertomalla viljelijälle muun muassa esimerkkejä ja tutkimustuloksia tai vaikka laskemalla syntyviä kustannussäästöjä.
4. Ole itsellesi armollinen, kaikkea ei tarvitse tietää. Tutustu alueesi "lumoasiantuntijaan" ja kysy häneltä, jos jokin arveluttaa. Voit soittaa myös asiakkaan luota ja kysyä tarkennuksia lumoasiantuntijalta.
5. Kerro maataloustuista vain se, minkä tiedät varmaksi. Pidä tietosi tukiehdoista ajan tasalla.